

SKLAD ARHITEKTA JOŽETA PLEČNIKA

KANDIDATURA ZA PREDSEDNIKA SKLADA ARHITEKTA JOŽETA PLEČNIKA

prof. mag. PETER GABRIJELČIČ, u.d.i.a.

KONTAKTNI PODATKI

peter.gabrijelcic@fa.uni-lj.si
041 389 090

CV

Peter Gabrijelčič je po gimnaziji v Mariboru diplomiral na oddelku za arhitekturo Fakultete za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo. Po opravljeni asistenturi pri prof. Edu Ravnikarju je začel svojo strokovno in profesorsko pot ter ob tem prevzel vrsto odgovornih družbenih funkcij. Med drugim je bil 24 let predstojnik in dekan fakultete, predsednik Društva arhitektov Ljubljane in 20 let ptujski mestni arhitekt. Kot gostujoči profesor je deloval v Beogradu, Gradcu, Benetkah, Pescari, Lisboni, Oslu, Oxfordu, New Yorku in drugje. Razstavljal je na samostojnih preglednih avtorskih predstavitev v galerijah v Ljubljani, New Yorku, Milanu, Bruslju, Pragi, Brnu, Budimpešti, itd. Organiziral in vodil je številne mednarodne poletne šole doma in v tujini.

Za svoje delo je prejel nagrado Prešernovega sklada, priznanje Salona arhitekture v Beogradu, nagrado Borbe za najboljšo arhitektonsko realizacijo leta 1985, priznanje Salona za arhitekturo v Beogradu za arhitekturo mostov leta 1988 in za most na Adi leta 2012 ter državno nagrado za premični most v Gdanskem leta 2022. Prejel je tudi štiri zlate svinčnike in platinast svinčnik ZAPS, večkrat je bil nominiran za Plečnikovo nagrado (2012, 2014, 2020), nagrado Piranesi (1989, 1995 in 2013) ter nagrado Mies van der Rohe (2015, 2022), prejel pa je tudi številne prve nagrade na natečajih doma in v tujini. Za ustvarjalnost ga je Univerza v Ljubljani imenovala za zaslužnega profesorja. Danes je solastnik biroja ARHITEKTURA d.o.o. in predavatelj na različnih fakultetah.

SKLAD ARHITEKTA JOŽETA PLEČNIKA

Spoštovani,

kandidiram za predsednika Sklada arhitekta Jožeta Plečnika, ker verjamem, da ima sklad kot pomemben instrument civilne družbe posebno odgovornost – do stroke in do širše družbe. Urejeni javni prostor ni le estetska kategorija, temveč družbena in ekonomska vrednota. Kakovostno oblikovan prostor spodbuja ustvarjalnost, krepi skupnost in ustvarja pogoje za razvoj.

Danes se soočamo s krizo prostora in strokovne kritike. Poglobljeno analizo pogosto nadomeščajo površinska mnenja, dialog izgublja ostrino. Zato mora stroka razviti nove oblike samorefleksije. Kritika naj presega estetsko presojo ter odpira vprašanja družbene vključenosti, trajnosti in odgovornosti do prostora. Sklad lahko postane prostor takšnega dialoga.

Zapuščina Jože Plečnik nas uči, da je arhitektura kulturno dejanje in izraz dostojanstva skupnosti. Plečnikova nagrada zato ne sme biti zgolj priznanje posameznim delom, temveč instrument, ki vpliva na kakovost prostora in javni interes.

Zavzemam se za ohranitev temeljnih ciljev Sklada:

- nacionalno usmerjeno nagrado z večjo mednarodno prepoznavnostjo,
- neodvisne in periodično menjajoče se strokovne žirije,
- kolektivno in transparentno upravljanje,
- finančno stabilen in dolgoročno vzdržen sistem.

Če mi boste zaupali vodenje, bom krepil strokovno avtonomijo Sklada spodbujal dialog z univerzami, stroko in javnostjo ter razvijal nagrado kot platformo razprave o kakovosti prostora.

Verjamem, da je prihodnost arhitekture, krajinske arhitekture in urbanizma v odgovornem sodelovanju ter kritični samorefleksiji. Ohranimo težo, ki jo ima Plečnikova nagrada, in jo preišljeno razvijajmo naprej – v javnem interesu in v korist skupnega prostora.

Peter Gabrijelčič, kandidat za predsednika
Sklada arhitekta Jožeta Plečnika

SKLAD ARHITEKTA JOŽETA PLEČNIKA

OSNUTEK PROGRAMA **Sklada arhitekta Jožeta Plečnika** Mandatno obdobje 2026–2030

1. IZHODIŠČE: KONTINUITETA IN STABILNOST

Sklad arhitekta Jožeta Plečnika v zadnjih letih deluje kot stabilna in prepoznavna strokovna institucija. Vzpostavljeni so bili:

- okrepljena javna vidnost podelitve Plečnikovih nagrad
- dvodnevni program centralnega dogodka (podelitev, razstave, okrogla miza)
- filmska predstavitev nagrajenih del
- profesionalno oblikovan in dvojezičen katalog
- sistematično urejen digitalni arhiv nagrajenih in nominiranih del na novo vzpostavljeni spletni strani namenjen ne zgolj strokovni, temveč tudi nestrokovni javnosti
- sodelovanje z institucijami (Plečnikova hiša, Galerija DESSA, Mestni muzej in galerije Ljubljane ...)

Te vsebine predstavljajo temelj nadaljnjega razvoja. Cilj prihodnjega mandata ni sprememba identitete nagrade, temveč njena poglobitev in institucionalna utrditev ter jasna povezanost med institucijami, ki slovenski arhitekturi že dajejo jasen strokovni okvir.

2. VIZIJA

Sodobni izzivi zahtevajo širše razumevanje odgovornosti. Prostor je skupno dobro, ki terja ravnotežje med individualnimi pravicami in kolektivno odgovornostjo. Okoljska kriza nas uči, da ne moremo več delovati v logiki neomejene rasti. Krožno gospodarstvo, uporaba obnovljivih materialov in trajnostno krajinsko ter urbanistično načrtovanje niso zgolj tehnične rešitve, temveč izraz etične zaveze do prihodnjih generacij. Trajnost ne sme postati slogan; biti mora načelo, ki usmerja odločanje in prostorske prakse.

Plečnikova nagrada je bila ustanovljena kot nacionalna nagrada. Njeno temeljno poslanstvo je bilo in ostaja: spodbujanje kakovosti slovenske arhitekturne produkcije, izpostavljanje presežnih del domačih avtoric in avtorjev ter usmerjanje pozornosti stroke in javnosti na arhitekturne naloge, ki so v širšem javnem interesu. Ta funkcija ni simbolna. Je operativna, vplivna in v majhnem prostoru kot je naš, izjemno dragocena.

3. STROKOVNI OKVIR IN RAZPISNI MODEL

3.1. Jasno strukturiran in transparenten odprti razpis

Razpis bo jasno strukturiran ter bo na podlagi vnaprej sprejetih razpisnih pogojev natančno opredeljeval kategorije prijav, upravičenost prijaviteljev, zahtevano dokumentacijo in potek ocenjevalnega postopka.

Razpisni postopek bo dodatno podprt z:

- pravočasno objavo razpisne dokumentacije,
- jasno opredeljeno časovnico postopka,
- javno predstavitev sestave žirije,
- strukturiranim poročilom žirije po zaključku izbora.

Cilj je utrditi zaupanje v postopek, povečati dostopnost informacij ter zagotoviti enakovredno in pregledno obravnavo vseh prijav.

3.2. Jasni in javno objavljeni kriteriji vrednotenja

Kriteriji vrednotenja naj bodo dosledno opredeljeni in javno dostopni. Vključujejo:

- kakovost krajinske, urbanistične in arhitekturne zasnove
- družbeni vpliv in javni interes
- odnos do prostora in merila
- trajnostni vidik (okoljski, prostorski, družbeni)
- dolgoročni vpliv na razvoj stroke

S tem se nagrada utrjuje kot strokovno merilo z jasno metodološko podlago.

3.3. Neodvisnost in rotacija žirij

- ustrezno opredeliti proces izbora
- pluralna strokovna zastopanost (arhitektura, krajinska arhitektura, urbanizem, teorija)
- jasno opredeljeni postopki izločanja v primeru konflikta interesov

Cilj je ohranjanje strokovne avtonomije in kredibilnosti nagrade.

4. NADGRADNJA SPREMLJEVALNEGA PROGRAMA

Izvedba dogodkov skozi celotno leto – prisotnost v javnem diskurzu.

4.1. Letni cikel predstavitev nagrajencev

Vzpostavitev organiziranega cikla javnih predstavitev nagrajenih del po podelitvi (Ljubljana + najmanj dve regionalni lokaciji) skozi razstave, pogovore itd.

Sodelujoče institucije:

Društvo arhitektov Ljubljane, Fakulteta za arhitekturo Univerze v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo, prometno inženirstvo in arhitekturo Univerze v Mariboru – oddelek za arhitekturo, Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani – oddelek za krajinsko arhitekturo, Muzej za arhitekturo in oblikovanje, druge lokalne arhitekturne organizacije ...

Cilj je razširiti strokovno razpravo in omogočiti dostop širši javnosti.

4.2. Tematske strokovne razprave ("Plečnikovi dialogi")

Vzpostavitev letne tematske razprave med nagrajenci, člani žirije in zunanjimi strokovnjaki o aktualnih prostorskih vprašanjih (stanovanjska politika, podnebne spremembe, javni prostor, dediščina). Razprave bi bile v program Sklada vključene postopoma in prilagojene letnim ciljem, njihovi rezultati pa bi bili osnova za nadaljnje delo arhitekturne stroke in delovanje Sklada ter tako jasno definirale potrebe stroke in njene dosežke.

Cilj je nagrado umestiti v aktualni družbeni kontekst.

4.3. Povezava z izobraževalnim prostorom

- vključevanje nagrajencev v pedagoške procese (gostujoča predavanja)
- sodelovanje z univerzami in raziskovalnimi institucijami
- sistematična predstavitev štipendijskih projektov

Cilja sta dolgoročni prenos znanja in kontinuiteta stroke.

5. INSTITUCIONALNO SODELOVANJE

5.1. Okrepitev vsebinskega in projektnega povezovanja

V Sloveniji vzporedno deluje več institucij, organizacij in iniciativ, ki sistematično prispevajo k razvoju arhitekture, urbanizma in krajinske arhitekture, k njihovi javni predstavitvi ter krepitvi strokovnega znanja. Medsebojno povezovanje teh akterjev predstavlja pomembno razvojno priložnost, saj omogoča večjo vidnost, učinkovitejšo rabo virov in dolgoročnejši vpliv na prostorsko kulturo.

Sklad bo zato nadaljeval in sistematično podpiral že vzpostavljene pobude ter okrepil sodelovanje z:

- Društvom arhitektov Ljubljane
- izobraževalnimi institucijami
- Muzejem za arhitekturo in oblikovanje
- Plečnikovo hišo
- drugimi regionalnimi in mednarodnimi institucijami

Kot izhodišče te usmeritve Sklad prepoznava več pomembnih pobud, nastalih v zadnjih letih, ki jih je smiselno dolgoročno podpreti in nadgraditi:

Pobuda »Delovni zajtrk«

Na pobudo direktorice MAO Maje Vardjan in dosedanjega predsednika Sklada prof. Boštjana Vuge je bilo vzpostavljeno redno srečevanje ključnih institucij s področja prostorskih praks. Namen pobude je oblikovanje skupnih programskih izhodišč in iskanje možnosti sodelovanja. Sklad bo takšna srečanja aktivno podpiral ter, v okviru programskih in finančnih možnosti, soustvarjal skupne dogodke in projekte.

Letopis prostorskih praks

Strokovna revija Arhitektov bilten in Društvo arhitektov Ljubljane se z letošnjim letom povezujeta pri oblikovanju in izdaji prvega letopisa arhitekture, ki bo izpostavil najkvalitetnejše prakse s področja arhitekture in prostora. Ta bo tako slovenski kot mednarodni javnosti nudil strokoven, kritičen in teoretski vpogled v delovanje prostorskih praks ter odpiral zmožnosti delovanja v prihodnje.

Medinstitucionalna in mednarodna sodelovanja

V zadnjem obdobju so se že vzpostavila sodelovanja z organizacijami iz širšega regionalnega prostora skozi razstave, razprave in strokovne dogodke (predstavitve ASAP v galeriji Dessa, dogodek Udruženja hrvatskih arhitektata v soorganizaciji DAL in Fakultete za arhitekturo ipd.). Takšna povezovanja Sklad prepoznava kot pomembno platformo za izmenjavo znanja, predstavitev slovenskih praks in krepitev strokovnih mrež, zato jih bo nadalje spodbujal.

Cilj je okrepljena sinergija programov, večja vidnost prostorskih praks in racionalna raba skupnih virov.

5.2. Ozaveščanje širše javnosti o pomenu kakovostne arhitekture

Ena ključnih nalog Sklada ostaja krepitev razumevanja pomena arhitekture v širši javnosti. Komunikacijske aktivnosti bodo sistematično nadgrajene z:

- sodelovanjem z dnevnim in strokovnim tiskom,
- sodelovanjem z radijskimi in televizijskimi oddajami s področja kulture,
- vključevanjem podcastov in pogovornih formatov,
- usklajeno promocijo Plečnikovih nagrad in spremljevalnih dogodkov.

Cilj je utrditi prepoznavnost Plečnikovih nagrad in okrepiti razumevanje vloge arhitekture v družbi.

5.3. Mednarodna dimenzija kot vsebinska nadgradnja

Mednarodno sodelovanje predstavlja pomembno dopolnitev nacionalnega značaja nagrade. V prihodnjem obdobju se predlaga:

- vključevanje povabljenih mednarodnih predavateljev in komentatorjev v spremljevalne programe,
- strokovne izmenjave in predstavitve nagrajenih slovenskih del v tujini,
- povezovanje z evropskimi in regionalnimi institucijami s sorodnim poslanstvom.

Cilj je povečanje mednarodne vidnosti slovenske arhitekture ob ohranjanju nacionalnega značaja Plečnikovih nagrad.

6. ORGANIZACIJSKA IN FINANČNA STABILNOST

- dolgoročno finančno načrtovanje
- diverzifikacija virov financiranja ob ohranjanju javnega značaja
- kolektivno in transparentno "skupščinsko" odločanje

Cilj: stabilna, strokovno avtonomna in dolgoročno vzdržna institucija.

7. DEDIŠČINSKA DIMENZIJA

Plečnikovo ime predstavlja merilo odgovornosti do prostora in družbe. Sklad mora dediščino razumeti kot aktivno referenco – kot okvir za presojanje sodobnih arhitekturnih praks, ne kot simbolno identiteto.

Nagrada naj ostane prostor, kjer se vrednoti presežek, ki presega formalno kakovost in vzpostavlja trajen vpliv na prostorsko kulturo.

SKLEPNO

Program temelji na kontinuiteti, strokovni avtonomiji in postopni nadgradnji obstoječega modela.

Cilj je utrditi Plečnikovo nagrado kot osrednje nacionalno strokovno merilo in hkrati okrepiti njeno vlogo v širšem kulturnem prostoru.

Krepitev programa bo izvajana postopno po letih.

SKLAD ARHITEKTA JOŽETA PLEČNIKA

PREDLOG ČLANOV UPRAVNEGA ODBORA

Za člane upravnega odbora predlagam tri strokovnjake, ki predstavljajo strokovno raznolikost in izkušnost ter pokrivajo različne discipline prostorskih praks.

Gašper Skalar deluje na področju urbanizma in arhitekture v okviru lastne arhitekturne zadrage, kjer se sistematično posveča merilu mesta, javnemu prostoru in stanovanjskemu vprašanju. Kot predsednik Društva arhitektov Ljubljana aktivno soustvarja strokovni diskurz in institucionalni okvir delovanja stroke, sodelovanje pri oblikovanju bivanjske politike na Ministrstvu za solidarno prihodnost pa dopolnjuje njegovo razumevanje javnih politik. Prejemnik fakultetne in univerzitetne Prešernove nagrade ter nagrade ZAPS zlati svinčnik (2021) za prostorsko načrtovanje v upravni odbor prinaša izkušnjo strateškega razmisleka, povezovanje stroke z javnim sektorjem ter poudarjeno družbeno odgovornost arhitekture.

Ana Lovrec Medved kot tehnična urednica Arhitektovega biltena, raziskovalka in kuratorka prinaša uredniško–raziskovalno perspektivo ter poglobljeno razumevanje slovenske arhitekturne dediščine 20. stoletja. Njeno delo povezuje publicistiko, kuriranje in zgodovinsko analizo prostorskih praks, medtem ko doktorski študij na Tehnični univerzi v Gradcu odpira prostor za mednarodno akademsko sodelovanje. Njena vključitev krepi vsebinsko refleksijo nagrade ter povezavo med raziskovanjem, kritičnim pisanjem in sodobno arhitekturno produkcijo.

Nande Korpnik kot arhitekt in docent na Fakulteti za gradbeništvo, prometno inženirstvo in arhitekturo UM združuje projektantsko prakso, publicistično delovanje in pedagoško delo. Kot prejemnik številnih priznanj – Valvazorjevo priznanje (1995), Plečnikova nagrada (2000), zlati svinčnik ZAPS (2005), nagrada Europa Nostra in platinasti svinčnik ZAPS (2019), in večkratni nominiranec za nagrado Mies van der Rohe (1998, 2000 in 2002), razume pomen in odgovornost nagradnega sistema. S svojim delovanjem v Mariboru in Celju prinaša regionalno in decentralizirano perspektivo, njegova vključitev v upravni odbor pa zagotavlja strokovno presojo, izkušnjo nagrajenega avtorja ter povezavo med različnimi generacijami arhitekturne stroke.